

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
IV kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-8-04

Druk nr 2500
Warszawa, 5 lutego 2004 r.

Pan
Marek Borowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z wyrazami szacunku

(-) Leszek Miller

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy
– Prawo o ustroju sądów powszechnych

Art. 1. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.¹⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 § 1a otrzymuje brzmienie:

„§ 1a. W wypadkach wskazanych w ustawie czynności w postępowaniu cywilnym mogą wykonywać działający w sądach referendarze sądowi. W zakresie czynności im powierzonych referendarze sądowi posiadają kompetencje sądu.”;

2) art. 353¹ otrzymuje brzmienie:

„Art. 353¹. § 1. Jeżeli przepis szczególny tak stanowi, sąd rozstrzyga sprawę, wydając nakaz zapłaty.

§ 2. W postępowaniu upominawczym nakaz zapłaty może wydać także referendarz sądowy.”;

3) w art. 498 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Nakaz zapłaty wydaje się, jeżeli powód dochodzi roszczenia pieniężnego, a w innych sprawach, jeżeli przepis szczególny tak stanowi.”;

4) w art. 502 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W nakazie zapłaty nakazuje się pozwanemu, żeby w ciągu dwóch tygodni od doręczenia tego nakazu zaspokoił roszczenie w całości wraz z kosztami albo w tym terminie wniósł sprzeciw do sądu.”;

5) w art. 503 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Pismo zawierające sprzeciw wnosi się do sądu, który wydał nakaz zapłaty, a w przypadku nakazu wydanego przez re-

ferendarza sądowego – do sądu, przed którym wytoczono powództwo. W piśmie pozwany powinien wskazać, czy zaskarża nakaz w całości czy w części, przedstawić zarzuty, które pod rygorem ich utraty należy zgłosić przed wdaniem się w spór, a także pozostałe zarzuty przeciwko żądaniu pozwu oraz wszystkie okoliczności faktyczne i dowody na ich potwierdzenie.”;

6) w art. 781 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Nakazowi zapłaty nadaje klauzulę wykonalności sąd, który go wydał. Nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza sądowego klauzulę wykonalności nadaje sąd, przed którym wytoczono powództwo.”;

7) art. 782 otrzymuje brzmienie:

„Art. 782. § 1. Klauzulę wykonalności nadaje sąd jednoosobowo na wniosek wierzyciela. Tytułowi wydanemu w postępowaniu, które zostało lub mogło być wszczęte z urzędu, sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu.

§ 2. Nakazowi zapłaty sąd nadaje klauzulę wykonalności z urzędu niezwłocznie po jego uprawomocnieniu się.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach rejonowych i sądach okręgowych wykonują także referendarze sądowi.”;

2) w art. 147 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. W sądach rejonowych i okręgowych są zatrudniani referendarze sądowi do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie ochrony praw-

nej, a w szczególności postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych.”;

3) w art. 151 § 10 otrzymuje brzmienie:

„§ 10. Za przewinienia mniejszej wagi referendarz ponosi odpowiedzialność porządkową. Karą porządkową wymierzaną przez prezesa sądu jest upomnienie.”;

4) w art. 152 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Referendarze sądowi zatrudnieni na obszarze tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy sądowych okręgu.”;

5) w art. 153 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Wraz z mianowaniem prezes sądu okręgowego przydziela aplikanta referendarskiego do sądu, w którym będzie odbywać aplikację.”.

Art. 3. 1. W postępowaniach upominawczych wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy, jeżeli w tym dniu nakaz zapłaty nie był jeszcze wydany przez sąd, nakaz zapłaty może wydać referendarz sądowy.

2. Nadanie klauzuli wykonalności nakazom zapłaty wydanym przed dniem wejścia w życie ustawy następuje zgodnie z dotychczas obowiązującymi przepisami.

Art. 4. Ustawa wchodzi w życie z po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia.

---

1) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49,

poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069, 1070 i 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058 oraz z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255.

- ²⁾ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U z 2001 r. Nr.154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052 oraz z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256.

UZASADNIENIE

Celem projektu jest odciążenie sędziów od wydawania nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym. W postępowaniu tym kognicja ogranicza się bowiem do badania, czy nie zachodzą przeszkody wymienione w art. 499 K.p.c., nie bada się zaś okoliczności stanowiących podstawę faktyczną rozstrzygnięcia. W związku z tym zadania związane z wydawaniem nakazów zapłaty mogą z powodzeniem przejść referendarze sądowi. Takie rozwiązanie nie stanowi wyłączenia sądowego wymiaru sprawiedliwości i prawa do sądu, ponieważ czynność referendarza w postępowaniu upominawczym, polegająca na wydaniu nakazu zapłaty, będzie dokonywana w zastępstwie sądu i – w razie wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty wydanego przez referendarza – sprawa podlega rozpoznaniu przez sąd. Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego w postępowaniu upominawczym ma restytucyjny charakter, gdyż jego wniesienie powoduje utratę mocy przez nakaz. W związku z tym nakaz w postępowaniu nakazowym ma warunkowy charakter. Powyższa okoliczność sprawia, że nie ma potrzeby wprowadzania odrębnego środka zaskarżenia, w przypadku gdy nakaz zapłaty jest wydany przez referendarza sądowego. Sprzeciw od nakazu zapłaty wydanego przez sąd, jak i przez referendarza, zapewnia dostateczną gwarancję należytej ochrony praw podmiotowych pozwanego. Dodatkową gwarancją jest to, że klauzulę wykonalności nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza zawsze nadaje sąd.

W nowym art. 353¹ K.p.c. zamieszcza się przepis stwierdzający, że w postępowaniu upominawczym nakaz zapłaty może wydać także referendarz sądowy. W ten sposób wprowadza się odstępstwo od zasady wyrażonej w § 1 tego przepisu (nakaz zapłaty wydaje sąd).

Zmiany brzmienia art. 498 § 1 K.p.c. oraz art. 502 § 1 K.p.c. mają wyłącznie redakcyjny charakter i wynikają stąd, że zgodnie z projektem nakaz może wydać także referendarz. Konieczne jest więc usunięcie z nich wzmianek o sędzie i nadanie im formy bezosobowej.

Zmiana art. 2 § 1a K.p.c. polega na eliminacji słów „z uwzględnieniem art. 518¹ § 1 i 2”, co jest podyktowane tym, że projekt poszerza zakres czynności referendarza sądowego w postępowaniu cywilnym, a zatem odesłanie do przepisów, dotyczących czynności referendarza w postępowaniu nieprocesowym, staje się niepełne, a przez to nieprawidłowe. Nie wydaje się zaś potrzebne, a nawet możliwe odsyłanie w art. 2 § 1a K.p.c. do wszelkich unormowań szczególnych dotyczących czynności

referendarza. Przepisy szczególne określają przecież charakter prawny czynności referendarza, bez względu na to, czy są wyraźnie powołane w art. 2 § 1a K.p.c. Proponowana modyfikacja art. 2 § 1a K.p.c. nie oznacza więc zmiany merytorycznej.

W art. 782 jest proponowane odstępstwo od dotychczas bezwzględnej zasady, że nadanie klauzuli wykonalności następuje tylko na wniosek. Pożądane jest bowiem, aby w celu przyspieszenia postępowania nadanie klauzuli wykonalności następowało z urzędu, bez wniosku wierzyciela. Zważywszy na zbliżony charakter postępowania upominawczego i nakazowego proponowane rozwiązanie dotyczyłoby nakazów zapłaty wydawanych w obu tych postępowaniach. Takie unormowanie zapewnia zarazem jednolitość regulacji dla podobnych instytucji procesowych. Zgodnie z projektowanym zdaniem drugim art. 781 § 3 nakazowi zapłaty wydanemu przez referendarza sądowego klauzulę wykonalności nadawałby sąd, który był właściwy do wydania nakazu zapłaty.

Przyjęcie regulacji, według której nadanie nakazowi zapłaty klauzuli wykonalności następuje z urzędu, pociągać za sobą powinno – jak się wydaje – odpowiednią modyfikację przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 listopada 1996 r. w sprawie wysokości opłat kancelaryjnych w sprawach cywilnych (Dz. U. Nr 139, poz. 650, z późn. zm.) przez wprowadzenie odrębnej opłaty kancelaryjnej za wydanie odpisu nakazu zapłaty wraz z klauzulą wykonalności. W braku odrębnej regulacji będzie mieć zastosowanie opłata kancelaryjna określona w § 1 ust. 1 tego rozporządzenia.

Zmiana w art. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych jest podyktowana tym, że wydanie nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym należy zarówno do właściwości sądów rejonowych, jak i sądów okręgowych. Potrzebne jest zatem stworzenie podstawy prawnej dla wykonywania przez referendarza czynności z zakresu ochrony prawnej także w sądach okręgowych. Analogicznych zmian należało dokonać w przepisach art. 147 § 1 i art. 152 § 1 Prawa o ustroju sądów powszechnych. Nie są natomiast potrzebne dalej idące zmiany art. 147 § 1 tej ustawy, w którym stwierdza się, że referendarze są zatrudniani do wykonywania należących do sądów czynności w zakresie ochrony prawnej, albowiem wskazanie w tym przepisie postępowania wieczystoksięgowego i rejestrowego, jako postępowań, w których czynności mogą dokonywać referendarze, ma tylko przykładowy charakter, na co wskazuje określenie „w szczególności”.

Wobec zatrudnienia referendarzy także w sądach okręgowych stało się konieczne usunięcie z art. 151 § 10 i art. 153 § 3 dotychczasowego sformułowania przewidującego zatrudnienie referendarzy wyłącznie w sądach rejonowych.

Przepisy przejściowe, zawarte w art. 3 projektu, przewidują możliwość wydania nakazu zapłaty przez referendarza sądowego w sprawie wytoczonej przed wejściem w życie ustawy, o ile w tej dacie nakaz nie został jeszcze wydany przez sąd. Przepis ten ułatwi likwidację ewentualnych zaległości zaistniałych w postępowaniach upominawczych. Nie przewiduje się jednak nadawania z urzędu klauzuli wykonalności nakazom wydanym przed wejściem w życie ustawy. Jest to zbędne. W tym przypadku przewiduje się więc, że nadanie klauzuli wykonalności powinno podlegać dotychczasowym przepisom, zwłaszcza że może chodzić o nakazy wydane na długo przed wejściem ustawy w życie.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Cel wprowadzenia ustawy

Celem proponowanej regulacji jest wprowadzenie rozwiązań umożliwiających szybsze wydawanie nakazów zapłaty w postępowaniu upominawczym, a zarazem odciążenie sędziów od rozpoznawania spraw, które co do istoty okażą się nie być sporne. Proponowane rozwiązanie zmierza do przekazania do kompetencji referendarzom wstępnej oceny żądania, wyrażonej nakazem zapłaty. Jeżeli strona oceny tej nie akceptuje, sprawa będzie rozpoznawana przez sąd, z zachowaniem wszelkich gwarancji procesowych. Brak sprzeciwu, czyli akceptacja nakazu, będzie oznaczać dla strony powodowej szybkie uzyskanie – po zatwierdzeniu czynności przez sąd w postaci nadania z urzędu klauzuli wykonalności – tytułu wykonawczego.

2. Wskazanie podmiotów, na które oddziałuje ustawa

Projekt ustawy oddziałuje na nieoznaczony krąg podmiotów. Z rozwiązań przewidzianych w projekcie mogą bowiem korzystać strony postępowania cywilnego. Projekt ma szczególne znaczenie dla sądów cywilnych i gospodarczych.

3. Konsultacje

Projekt ustawy w ramach konsultacji – zgodnie z § 12 i 13 uchwały nr 49 Rady Ministrów z dnia 19 marca 2002 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. Nr 13, poz. 221, z późn. zm.) – został przedstawiony wszystkim resortom i uzgodniony.

W ramach konsultacji zwrócono się również o opinie i uwagi do Sądu Najwyższego, Krajowej Rady Sądownictwa oraz samorządów zawodów prawniczych – Naczelnej Rady Adwokackiej, Krajowej Rady Radców Prawnych. Z podmiotów tych zajęły stanowiska jedynie Sąd Najwyższy i Krajowa Rada Sądownictwa – nie zgłaszając uwag do projektu.

Ponadto projekt został opublikowany na stronie internetowej Ministerstwa Sprawiedliwości.

4. Skutki finansowe i społeczno-gospodarcze ustawy

Projekt nie pociągnie za sobą dodatkowych obciążeń dla budżetu Skarbu Państwa. W projekcie budżetu państwa, jak również w ustawie budżetowej w części 15 – „Sądy powszechne” corocznie jest określana wielkość wydatków na wynagrodzenia, uwzględniająca wszystkie dodatkowe etaty, w tym również referendarskie. Stąd powierzenie referendarzom nowych zadań nie spowoduje skutków finansowych dla budżetu państwa w rozumieniu art. 31 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2003 r. Nr 15, poz. 148, z późn. zm.).

Materia projektowanej nowelizacji leży poza zakresem spraw normowanych przez prawo Unii Europejskiej.

**URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**

MINISTER

Prof. dr hab. Danuta Hübner

Min. DH- *22. A* /04/DPE/agg

Warszawa, *28.04.* 2004 r.

**Pan
Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów**

Opinia o zgodności projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2, ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Danutę Hübner, działającą z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej

W związku z przedłożonym projektem ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (pismo nr RM-10-8-04), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości.
Pan Grzegorz Kurczuk
Minister Sprawiedliwości

